

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקנח

ערב שבת קודש
פרשת וישלח
ט"ז בכסלו ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

לאזור קרוב יותר ל-770. הרבי התנגד לכך, ובתוקף. (בעניין זה ראה לקוטי שיחות כרך ו, עמ' 350 ואילך).

סברא דומה במשנה ברורה סימן שפה בשער ציון ס"ק ב).

נגד הגירה בכל אופן

לפי החוק

יהודי כתב לרבי כי ברצונו לנסוע לארץ-הקודש ת"ו אך ניירותיו אינם מסודרין וכו'. הרבי הורה לו שהנסיעה תהיה "אך ורק על-פי חוק ארץ-ישראל".

סיפר הרה"ח הרב מנחם-מענדל שי' גרוניר: בתקופה שבה הרבי דיבר והתבטא נגד הגירה משכונות יהודיות בחוץ-לארץ, למרות שהיה די מסוכן (היו שם התנכלויות של גויים ליהודים), שאל פעם מישהו שאשתו מבקשת לעבור בתוך השכונה עצמה [= קראון-הייטס] מאזור אחד

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

6

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז בכסלו ה'תשע"ג - כ"ג בכסלו ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז בכסלו	הלכות זכיה ומתנה... בפרקים אלו. פרק א-ג.	ה' איסורי ביאה פרק יד.	מ"ע רמה.
ש"ק	י"ז בכסלו	פרק ד-ו.	פרק טו.	מ"ע רמה.
א'	י"ח בכסלו	פרק ז-ט.	פרק טז.	מ"ע רמה.
ב'	י"ט בכסלו	פרק י-יב.	פרק יז.	מ"ע רמה.
ג'	כ' בכסלו	הלכות שכנים... אלו. פרק א-ג.	פרק יח.	מ"ע רלו.
ד'	כ"א בכסלו	פרק ד-ו.	פרק יט.	מ"ע רלו.
ה'	כ"ב בכסלו	פרק ז-ט.	פרק כ.	מ"ע רלו.
ו'	כ"ג בכסלו	פרק י-יב.	פרק כא.	מ"ע רלו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן וזמני ציצית ותפילין	זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ט"ז בכסלו	4:18	5:06	5:28	6:30	8:54	11:29	11:59	4:35.9	5:02
ש"ק, י"ז בכסלו	4:19	5:07	5:29	6:31	8:55	11:30	12:00	4:35.8	5:02
א', י"ח בכסלו	4:20	5:08	5:30	6:32	8:55	11:30	12:00	4:35.8	5:02
ב', י"ט בכסלו	4:20	5:08	5:31	6:33	8:56	11:31	12:01	4:35.7	5:02
ג', כ' בכסלו	4:21	5:09	5:32	6:34	8:57	11:31	12:01	4:35.7	5:02
ד', כ"א בכסלו	4:22	5:10	5:32	6:35	8:57	11:31	12:01	4:35.8	5:02
ה', כ"ב בכסלו	4:22	5:11	5:33	6:35	8:58	11:32	12:02	4:35.8	5:02
ו', כ"ג בכסלו	4:23	5:11	5:34	6:36	8:58	11:32	12:02	4:35.9	5:02

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסוד הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
וישלח	4:00	5:15	4:14	5:16	4:03	5:14	4:18	5:18
וישב	4:00	5:15	4:14	5:16	4:03	5:14	4:18	5:18

עורך ראשי: **מנחם מענדל ברוד** • עורך: **נחמיה קפלון** • הגהה: **יוסף יצחק אולידורט**

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעיריאגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב **יוסף יצחק הכהן אהרונב**

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

'תספורת' ליד הכותל המערבי

בחודש כסלו תשל"א היה הרה"ח ר' שמואל הלוי שי' חפר ב'יחידות', והזכיר כי לבנו מנחם מענדל שי' ימלאו שלוש שנים ב"ג בטבת.

הרבי אמר: מסתמא תעשו ה'תספורת' ליד הכותל המערבי.

אך מיד שב והדגיש: אין לפרסם זאת כדי שלא לנגוע במנהג הקיים שעורכים התספורת אצל רשב"י במירון.

הודגש במפורש כי ההוראה היא פרטית ושלא לפרסום.

הקפדה על ברכות הנהנין

שאלה: יש לי קשיים בהקפדה על ברכות הנהנין.

כ"ק אדמו"ר: "כל האוכל בלא ברכה כאילו גזול כו" [מימרת רבי חנינא בר פפא - ברכות לה, ב].

וממילא איך אפשר לאכול בלי ברכה? והוסיף ואמר:

כתיב [תהלים כד, א] 'לה' הארץ ומלואה' וכתוב [שם קטו, טז] [השמיים שמים לה'] 'והארץ נתן לבני אדם' - ותיווך הדברים [לתרץ קושיית ר' לוי - ברכות לה, סע"א ואילך] - כאן קודם ברכה

כאן לאחר ברכה, וממילא איך אפשר לגזול?... (דברי הרבי נאמרו בקול, כצעה ממש) -

מ'יחידות' חורף תשל"ב.

נאסר בנגיעה

כך כותב הרב יוסף שמחה שי' גינזבורג (הערות וביאורים אהלי תורה נ"י. גליון תקסא (ש"פ בהר

תשס"ח) עמ' 86):

"וכמדומני ששמעתי מהרבי בשנת תש"ל, שאף שבכמה עניינים אנו סומכים להקל - לגבי

"תינוקות שנשבו" - הרי בעניין נגיעתם ביין יש לאסור זאת [כדעת המנחת אלעזר שהרעיש

לאיסור, ודלא כשו"ת בנין ציון החדשות סימן כג], משום ש"אין לו לדיין אלא מה שענינו ראוות"

[כיוון שבפועל ממש הם מחללים שבת (וראה

(כ"ק חייך הרבה ואמר): בנוגע לסעודה שלישית - לא נורא אם רק בזה לא תהיה חב"דניק!...

* * *

ובאותו עניין - מעשה בבחור ממשפחת חסידי פולין שהתקרב לחב"ד וסיפר לרבי כי חבריו

בישיבת תומכי-תמימים צוחקים עליו על ג' עניינים שבהם אינו נוהג כחב"ד, והם:

א) אכילת סעודה שלישית, (ב) זמירות בשבת-קודש, (ג) אי אכילת מזונות קודם התפילה.

לגבי העניין הראשון הגיב הרבי: טוב מאד, ואדרבה תמשיך בכך.

בעניין השני אמר: טוב מאוד, כנ"ל, ואל ישנה ממנהגו.

ולגבי אכילת מזונות: אכן, מדוע שלא תאכל, הרי אי האכילה מבלבל מהכוונה בתפילה וכו'.

ואם תרצה ב'אתכפיא' דווקא - תטבול המזונות במלח...

סעודה בשרית בשבועות

כך כותב הרב יוסף שמחה גינזבורג (משפחה חסידיית, מוסף כפר חב"ד לגיליון 1423, פרשת קורח תשע"א, עמ' 18):

"יש אומרים שהרבי התרעם על שאכלו בסעודת הבוקר [בחג השבועות] חלבי בלבד".

הערת הכותב: הדברים מובנים בפשטות לאור דברי אדמו"ר הזקן בשולחנו תצד, טז: נוהגים

לאכול מאכלי חלב, ולפי שמצווה לאכול בשר בכל יום טוב... לפיכך צריכין להיזהר שלא יבואו

לידי איסור בשר בחלב כו'. [כלומר, המנהג אינו על חשבון המצווה!].

לא לדחות

שאלה: יש לי קשיים בכניסה למדינת... וישנו ספק במקום בו תיערך החתונה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: קביעת חתונה הוא דבר רציני ולכן לעת-עתה [כל זמן שלא יהיו הדברים

ברורים] לא לקבוע תאריך, כדי שלא יצטרכו לדחות (ח"ו). - מ'יחידות' חורף תשל"ז.

עצה ותושייה

הוצאת ספר־תורה בלי הכנסה • הדלקת נרות עמוד התפילה בית־
הכנסת כתחליף לסגולת ריבוי הנרות בערב שבת־קודש • אכילת
מזונות לפני התפלה וסעודה שלישית • לא לוותר על אכילת מאכל
בשר בחג השבועות • קביעות זמן חתונה • 'תספורת' ליד הכותל
המערבי • הקפדה על ברכות הנהנין • נגיעת מחלל שבת ביין • ענייני
הלכה הדרכה ומנהג

[יותר מב' נרות] לכבוד שבת בגלל העניינים והסגולות שיש בזה. ואמר להם רבינו זי"ע שלא כדאי, מכיוון שכשתהיה האשה מחוץ לביתם יהיה לה קשה לקיים זאת ויש בזה בעיה של נדר. לכן לא יתחילו בזה, ואם הוא רוצה הסגולות שבדבר שידליק כל יום הנרות בבית־הכנסת לפני העמוד". הדברים הובאו בספר 'מנהג אבותינו בידינו' להרה"ג ר' גדלי' אוברלנדר, מונסי תשע"ב, עמ' יט הערה 111.

ברשימה זו ליקטנו מבחר הוראות והדרכות שניתנו בדרך־כלל לאנשים פרטיים, וגם דברים שאינם מוגהים אלא מפי השמועה בלבד. אמנם לא ברור אם יש בהם משום הוראה לרבים, אך בשל חשיבות שמירת דברי הרבי הובאו כאן.

הוצאה בלי הכנסה

בספר 'ליובאוויטש וחייליה' כותב הרה"ח ר' רפאל נחמן הכהן (עמ' 3 הע' 3): "בבית־הכנסת של כ"ק אדמו"ר שליט"א בניו יארק ראיתי איש אחד שמשדל תמיד להוצאת ספר תורה בכל מניין ומניין, והבחנתי שאף פעם לא היה מכניס את ספר־התורה בחזרה. שאלתי, הרי הכול נוהגים שהמוציא הוא המכניס? וענה לי שכשהיה ב'יחידות' אצל אדמו"ר שליט"א אמר לו הרבי (באיזה עניין), להשתדל להוצאת ספר תורה, והוסיף ואמר לו שזה לא נוגע להכנסה".

סגולת ריבוי הנרות

"שמעתי מהרה"ח ר' משה שמידט שיחי' ממונסי, ששמע מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, כשהיה אצלו ביחידות יחד עם זוגתו, וביקשו להתחיל מיד לאחר נישואיהם להדליק כמה נרות

לטבול המזונות במלח

הנה תוכן שאלות ותשובות ביחידות [של בחור] מקיץ תשל"ג:
שאלה: תודה לקיל התקרבותי לחסידות ואימצתי מנהגי חב"ד ואני נוהג בהם בשמחה. ברם, בשני עניינים צוחקים ממני: א) שעד היום איני אוכל מזונות (בשבת־קודש) לפני התפילה, ב) הנני ממשיך ליטול ידיים ולאכול סעודה שלישית בשבת־קודש.
כ"ק אדמו"ר: כדי להשקיט את הנפש־הבהמית אדרבה כדאי שיאכל מזונות קודם התפילה. וכדאי לעשות התרת נדרים מהשינוי במנהגו שעד עתה [על השאלה אם די בהתרת ג' אנשים או י' – ענה כ"ק אדמו"ר (בכתב) "ישאל רב".

בין "ארוכה וקצרה" ל"קצרה וארוכה"

ייחודה של שיטת חב"ד משתקף בדף השער של התניא • מדוע אי־אפשר להסתפק בשיטת פולין, ש"צדיק באמונתו יחיה" את כל הדברים בו? • לימוד חסידות חב"ד הוא "דרך ארוכה", אולם זוהי ה"דרך קצרה" להשלים כוונת בריאת האדם • הוראות למעשה ו'מתכון' ברור לבית חסידי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. וביאור העניין בכללות ובקיצור:
ידוע שאצל תלמידי הבעל שם טוב והרב המגיד היו כמה שיטות, ונחלקו בכללות לשני סוגים:³
א) השיטה של חסידות פולין – ש"צדיק באמונתו יחיה"⁴, אל תקרי יחיה אלא יחיה, היינו, שהעסק והלימוד בפנימיות התורה נעשה על־ידי צדיק הדור, ועל־ידי ההתקשרות אליו באמונת צדיקים, "באמונתו", מחיה הצדיק את המקושרים אליו, ופטר אותם, ואצלם צריכים להיות רק העניינים הקשורים עם המעשה שבדבר, והיינו, שתלמודו של הצדיק מביא את המעשה גם אצלם.⁵
האמת היא, שעניין זה, ככל העניינים בפנימיות התורה, משתקף גם בנגלה דתורה:
רבינו הזקן מביא בהלכות תלמוד תורה⁶ וביתר ביאור באגרת הקודש⁷, מה שכתב האריז"ל⁸ ש"כל אדם מישראל צריך לבוא בגלגולים רבים עד שיקיים כל תרי"ג מצוות התורה", כולל גם

א. על־פי החלוקה שחילק כ"ק מו"ח אדמו"ר את ספר התניא – הסדר הוא שבי"ט כסלו מתחילים ללמוד את ספר התניא, על מנת לסיימו בי"ט כסלו לשנה הבאה.
והסדר בזה – כפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שבשיעור הראשון יהיו נכללים גם השורות הראשונות של "דף השער", עד "בדרך ארוכה וקצרה בעזה"⁹, כיון שגם זה לשונו של רבינו הזקן.
והנה, סגנון ספר התניא אינו כסגנון בכמה ספרים בימים ההם שמורכב ממליצות כו', אלא סגנון פשוט ביותר, ומובן לכל – לכל־הפחות בפירושו הפשוט. ומזה מובן, שמה שכתוב ב"דף השער" "לבאר היטב איך הוא קרוב מאד בדרך ארוכה וקצרה"², אינו עניין של מליצה, אלא בעניין זה מתבטא תוכנו של הספר – שיטת חסידות חב"ד.

1) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשט"ז סכ"ג (תו"מ חט"ו ע' 276) וש"נ.
2) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ד סכ"ג ואילך (תו"מ ח"י ע' 247 ואילך). תשט"ז שם. לקו"ש חל"ד ע' 172 ואילך.

3) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 193. וש"נ.
4) חבוק ב, ד. וראה מכות כד, א. תניא פל"ג.
5) ראה לקו"ד ח"א קמא, ב. ועוד.
6) פ"א ה"ד.
7) רסכ"ט.
8) ס' הגלגולים פ"ד. ש' הגלגולים הקדמה יא, טז.

המצוות השייכות לכהן ולוי, "לבד מצוות התלויות במלך שהוא מוציא את כולם כי הוא כללות כולם" (להיותו נשמה כללית של כל העם), שלכן אינו צריך לבוא בגלגול נוסף ולהיות בעצמו מלך, כיון שהמלך מוציא את כל העם, וחשיב כאילו כל אחד ואחד מהעם קיים מצוות אלו.⁹

ומזה מובן גם בנוגע ללימוד פנימיות התורה – שיש מקום לשיטה שהנשמה הכללית עלי-ידי לימודה מוציאה ידי חובה את כל הנשמות הפרטיות הקשורות עמה באמונתם, עלי-ידי אמונת צדיקים.

(ב) שיטת חסידות חב"ד – שלא קיבלה סדר הנ"ל, כי אם, שכל אחד צריך לעסוק בעצמו בלימוד פנימיות התורה, וקבעה זאת בתור עניין עיקרי.

וכידוע הסיפור⁵ שכאשר הרה"צ ר' שלמה מקרלין ביקש רשות לנסוע ולבקר במקומות שהיו שייכים לרבינו הזקן, הנה בכללות הסכים רבינו הזקן לכך, אבל אחד התנאים שהתנה עמו, שמקומות אלו צריכים להמשיך בלימודם בפנימיות התורה, ולא ש"באמונתו יתיה, שעל-ידי אמונת צדיקים יוציא הצדיק ידי חובת לימוד פנימיות התורה.

וכשם שאצל רבינו הזקן היה תנאי זה עניין עיקרי, כמו כן אצל הר"ש מקרלין היה עניין עיקרי הסדר של "באמונתו יתיה", והיינו, שאין זה עניין נוסף בחילוקי השיטות, אלא עניין עיקרי אצל כל שיטה.

ג. והחילוק בין ב' השיטות הוא – שהשיטה הא' היא "דרך קצרה וארוכה", והשיטה הב' היא "דרך ארוכה וקצרה":

איתא בגמרא¹⁰: "אמר ר' יהושע בן חנניה .. פעם אחת הייתי מהלך בדרך וראיתי תינוק יושב על פרשת דרכים, ואמרתי לו באיזה דרך נלך לעיר, אמר לי, זו קצרה וארוכה וזו ארוכה וקצרה, והלכתי בקצרה וארוכה, כיון שהגעתי לעיר מצאתי שמקיפין אותה גנות ופרדסים, חזרתי לאחורי, אמרתי לו, בני, הלא אמרת לי קצרה, אמר

9 ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 192 הערה 55 ובשוה"ג שם. וש"נ. עירובין נג, ב. וראה איכ"פ פ"א, יט.

לי, ולא אמרתי לך ארוכה".

כלומר: הדרך ה"קצרה וארוכה" – היא אמנם "קצרה" בשטח המקום, אבל היא "ארוכה" בגלל שישנם באמצע דברים המונעים ומעכבים הכניסה לעיר; ואילו הדרך ה"ארוכה וקצרה" – היא אמנם "ארוכה" בשטח המקום, ובמילא דורשת אריכות זמן יותר, אבל היא "קצרה" בגלל שבה ילך לבטח דרכו.

ובנוגע לענייננו – השיטה הא' היא "דרך קצרה וארוכה":

כיון שלימוד פנימיות התורה הוא לימוד שצריך "לתפוס" ("פאָרכאַפֿן") פנימיות נפשו, ובמילא הרי זה לימוד הדורש יגיעה והשתדלות ביותר,

– וכמבואר בקונטרס לימוד החסידות¹¹ ש"בתורה הנגלית . . . הנה מציאות גוף ההלכה .. אשר אודותה יתווכחו ויתפלפלו בסוגיא ההיא, ידוע ומושג לכל בעצם גוף מציאותו, אבל . . . בתורת החסידות הרי גוף מהות מציאותם (של העניינים הנלמדים) רחוק מתפיסת השכל, ולא עוד אלא ש"גם ביאורי הסבר המשלים והדוגמאות הם גם כן רוחניים", כמו עניינים הקשורים עם מהלך הנפש ופנימיות הנפש וכיוצא בזה, שהבנה והשגה בעניינים אלו קשה יותר מאשר ההבנה וההשגה בענייני חיים הגשמיים של חיי הגוף – הרי הדרך שפוטרת אותו מלימוד זה – כיון שנעשה עלי-ידי הנשמה כללית, שיש לה כוחות נעלים וסייעתא דשמיא בתוספת כוח וביתר שאת וביתר עוז, והיא מחיה אותו עלי-ידי אמונתו – היא לכאורה "דרך קצרה".

אבל, לאחרי כן מתברר שהקיצור הוא רק בנוגע לשטח המקום, אבל בנוגע לכניסה לעיר הרי זו "דרך ארוכה" – כי:

ההתקשרות עם הצדיק באמונת צדיקים היא בנוגע לנפש האלוקית, והרי תכלית הכוונה היא – שלא זו בלבד שנפש האלוקית תתעלה, "אני את נפשי הצלתי", אלא לברר ולהעלות גם את הניצוצות של הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם; וכאשר אינו עובד עבודתו עלי-ידי נפש האלקית עם כל כחותיה הגלויים (לא רק בכוח האמונה),

11 פ"א ואילך (ע' 19 ואילך), ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שג ואילך.

גם אם יהיו קשיים בדבר, ביודעו שיכולים לשאול ולברר אצלו האם אמנם קיים את הבטחתו³⁹.

אדמו"ר המהר"ש כותב: "ולכל הפחות צריך כל אחד ללמוד מסכת גמרא בשנה"⁴⁰.

על-פי זה נהגו מאז לסדר חלוקת הש"ס ביום חג הגאולה י"ט כסלו. משנת תרס"ג ואילך, מפני אפס הפנאי בי"ט כסלו, הנהיגו בליובאוויטש חלוקת הש"ס בכ"ד טבת – יום ההילולא של רבינו הזקן, ומשנת תשי"ג שוב נקבע המנהג דחלוקת הש"ס [על-ידי הרבי] – לי"ט כסלו⁴¹.

כשהיה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בזמן חלוקת הש"ס בחו"ל, היה מודיע במברק איזו מסכת הוא לוקח⁴².

בחלוקת הש"ס יש כמה עניינים⁴³:

(א) תלמוד תורה של המסכתא אשר לקח לחלקו. (ב) לימוד המסכתא בתור חלק מלימוד כל הש"ס. (ג) כאילו לומד (בשותפות) את כל הש"ס כולו. (ד) נחשב כלימוד בעשרה ויותר. (ה) מקנה ומזכה לכל אחד ואחד מהמשתתפים חלק בלימודו.

"בטח ידביקו בכותלי בית-הכנסת רשימת המשתתפים בחלוקת הש"ס, ויהיה לחיזוק ולזיכרון טוב בהיכל ה', והוא מנהג ליובאוויטש"⁴⁴.

ואותם הנמצאים במקום אשר מאיזו סיבה שתהיה, הוא "קטן מהכיל" לחלק כל הש"ס – מצטרפים לחלוקת הש"ס הנעשית בבית מדרשו של הרבי ע"י "מחנה ישראל"⁴⁵.

שיעורי תורה: "לשאלתו מה ילמוד בהמעתי לעת דיום הבהיר... י"ט כסלו... מובן שהלימוד צריך להיות בתורתו של בעל השמחה והגאולה, זאת אומרת, תורת חסידות חב"ד, אם בספריו (כמו ספר התניא, תורה אור ולקוטי תורה) או (ביחד עם הביאורים שנתוספו) במאמרים ושיחות של רבותינו נשיאינו"⁴⁶.

39 שם עמ' 490.

40 היום-יום י"ח אדר"ב; ובענייננו, סה"ש תשנ"ב ח"ב עמ' 499.

41 סה"ש שם עמ' 492. ובמקור: 'תורת-מנחם – התועודיות' תשי"ג ח"א (ז) עמ' 216.

42 ס' ליובאוויטש וחייליה עמ' 45.

43 מכתב בסה"ש שם עמ' 497.

44 ממכתב בסה"ש תשנ"ב עמ' 496. 'בית חיינו', גיליון 117 עמ' 29.

45 ספר-המנהגים שם.

46 אג"ק ח"כ עמ' סא.

בסיום התועודות י"ט כסלו תשי"ב, קודם ברכת המזון, ציווה הרבי להכריז "שמי שלא סיים עדיין את התניא ... יסיימו". ולבסוף הוסיף, שלאור דווקא כעת, אך שלא יפסיקו בין 'חתן תורה' ל'חתן בראשית'⁴⁷.

ביום י"ט כסלו מתחילים ללמוד שוב שיעורי לימוד התניא (– לשנה פשוטה), מתחילת הספר, כפי שנחלקו לימי השנה עלי-ידי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

תחילת הלימוד היום צריך להיות בעניינים שהזמן-גרמא, ולכל לראש ב'לשון הרב' שבתחילת לוח 'היום יום' (במעלת יום י"ט כסלו. ואפשר למצוא בו שייכות לכל יום, גם כשאין הקביעות מתאימה, ובפרט כאשר יהיו 'מונחים בזה')⁴⁸.

שחרית: בעבר, כשעדיין לא התפשט המנהג לטבול במקווה בכל יום, היה י"ט כסלו מהימים שבהם הקפידו לטבול: "חסידים נוהגים לטבול לפני תפילת שחרית די"ט כסלו, כמנהג המקובל מחסידים הראשונים בשם מורנו הבעש"ט, שבערב שבת ובערב יום-טוב, כמו גם בשבת ויום-טוב שחרית טובלים במקווה"⁴⁹. אין אומרים תחנון¹.

יום שלישי,

חג הגאולה – כ' בכסלו

יום (ועיקר) ההתועדות – ראה דברי הרבי לעיל בראש לוח זה. אין אומרים תחנון.

בימים אלה מתחילה ההכנה לעבודה דימי חנוכה, החל מלימוד הלכות חנוכה, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להזולת⁵⁰.

47 תורת מנחם כרך ד, עמ' 200. וכנראה הפירוש, שמייד אחר שיסיימו, גם יתחילו מחדש [ולכאורה גם בזמן המקורי של הסיום, ח"י כסלו, שייך להתחיל, אף שטרם הגיע זמנו – כמו בשמח"ת שמתחילים לקרוא 'בראשית'].

48 שיחת ליל י"ט בכסלו תשמ"ט ס"ב ('תורת-מנחם – התועודיות' ח"ב עמ' 4), ועיי"ש במעלת לוח זה בכלל. ואכן רבים מאנ"ש נוהגים ללמדו כסדרו מידי יום ביומו (וידוע שהרבי הקפיד שידעו אותו), בציבור או ביחידות, ולסיימו ולהתחילו מחדש היום. 49 סה"ש תש"ב עמ' 19. הובא בספר-המנהגים.

50 התועודיות תשנ"ב ח"א עמ' 393 (מוגה) הערה 58.

"הזקנים, הצעירים גם הנערים, עבדו את ה' וקבלו עליכם עול מלכותו יתברך. דעו כי ביום הזה כל אבותינו - מהבעש"ט - יהיו בעזרכם. קבלו עליכם ללמוד דא"ח באמת, וחיו. היזהרו מאוד ביום הזה כי קדוש הוא. לחיים ולברכה!"²². נוהגים לנגן (=לזמר) בחג הגאולה את הניגון הידוע על הפסוקים "פדה בשלום נפשי"²³. בתקופות שונות²⁴ הורה הרבי לנגן ניגון זה בהתוועדות, ופעם אחת הורה לנגנו ככר בשבת מברכים חודש כסלו²⁵. אף לסיום ההתוועדות בתקופת י"ט כסלו, לפעמים היה הרבי, בצאתו מהתוועדות [וגם בשבת קודש הסמוכה וכדומה], מתחיל לשיר "פדה בשלום" או את סיום הניגון "ואני אבטח בך"²⁶.

החלטות טובות: "בקביעות עיתים לתורה הנגלית ודא"ח ברבים, וחיוזק דרכי החסידות באהבת רעים"²⁷, וכן "בעבודת התפילה ואהבת ישראל"²⁸, ו"בקיום המצוות באור והתלהבות, וכל זה - באופן דמוסיף והולך"²⁹ בג' הקווים דתורה

במאסר - ובבישול והכנת ה'קאשע' ראו זכות מיוחדת (ראה סה"ש תרח"ץ ס"ע 250).

בדורנו נערכת התוועדות י"ט כסלו 'ברוב עם - הדרת מלך' ללא סעודה, וכהוראה לוועד כפר-חב"ד "אג"ק חט"ו עמ' קז): "במ"ש בהנוגע להסעודה, בכלל ראוי שבעיקר יהיה מיני מזונות, אלא שכותר ממניין יטלו ידיהם לסעודה כדי שיוכלו לברך ברכת המזון בעשרה, משא"כ האורחים שלא תמיד נשארים... לברהמ"ז... נוסף על הקושי בנט"י כדבעי", ולמעשה אף הרבי לא היה נוטל ידיו: "משנת תש"א ואילך, בכל שנה ביום י"ט כסלו הכינו גבאי ביהכ"נ סעודה לכבוד יו"ט ואח"כ עלו (מי שזכה להיכנס) להתוועדות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע - למזונות ומשקה - אבל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לא נטל ידיו לסעודה אחרי הנ"ל, להוציא פעם אחת בי"ט כסלו תש"ב" (הרה"ח ר"ל ש' גורנר). מאידך, בכמה מקומות של ציבור אחב"י הספרדים שהורגלו בסעודות-מצווה גדולות מסודרות ואין חשש כהנ"ל, יש שהחזירו עטרה ליושנה.

(22) היום יום ח"ב, ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, י"ט כסלו תרפ"א. וראה אג"ק הרי"צ ח"א עמ' קכב.
 (23) עד סוף המומור - ספר-הניגונים, ח"א ניגון נ"ה.
 (24) כגון: שיחת י"ט בכסלו תשכ"ב ס"כ, תשכ"ד ס"א, ש"פ מקץ תשכ"ד ס"א.
 (25) ראה שיחת ש"פ תולדות תשי"ד ס"א, ועוד.
 (26) ס' 'חג החגים' (להרה"ח ר' מיכאל אהרן ש' זליגואן, ברוקלין תשנ"ט) עמ' 66.
 (27) 'היום יום' הדיוס.
 (28) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א עמ' שכב, ח"ט עמ' שנד.
 (29) אג"ק חכ"ב עמ' עו.

עבודה וגמ"ח³⁰, בלימוד הרמב"ם, ג' פרקים ליום³¹, לסייע גם בממונו למוסדות רבותינו נשיאינו³², ולצאת ב"קריאה לכל אחב"י שליט"א אשר ליבם ער ל'קול ילד בוכה' - לפעולות נמרצות בהפצת התורה בכלל והפצת מעיינות החסידות³³ בפרט, הלימוד והמעשה גם יחד, ומתוך התלהבות חיות ואור"³⁴.

חלוקת הש"ס:

עצם עניין חלוקת הש"ס הוא מנהג קדום בישראל, ובלשון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע³⁵: "המנהג הקדום בתפוצות ישראל לגמור כל הש"ס בכל שנה ושנה בכל עיר ועיר, ובמקום שאפשר - בכל בית-כנסת ובית-מדרש על-ידי חלוקת המסכתות". וידועה השתדלות כ"ק אדמו"ר הזקן בזה, וזה לשונו³⁶: לגמור כל הש"ס בכל שנה ושנה ובכל עיר ועיר לחלק המסכתות על-פי הגורל או ברצון, ועיר שיש בה מנינים הרבה - יגמרו בכל מניין ומניין, ואם איזה מניין קטן מהכלל - יצרפו אליהם אנשים מאיזה מניין גדול, בכל ישונה, חוק ולא יעבור".

כל אחד ישתתף בזה על-ידי לקיחת מסכת אחת. ומה טוב, באם הדבר ביכולתו, לקחת שתי מסכתות או יותר³⁸. כדאי וראוי שההתחייבות על לימוד המסכת תבוא בכתב, וליתן הכתב בידי אחר, שהרי רואים שזה פועל תוספת כוח וזירוז

(30) סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 182, תנש"א ח"א עמ' 191, ועוד. ומובן ופשוט שבהתוועדות גופא צריך שיהיו ג' הקווין: תורה - לחזור מתורת רבותינו נשיאינו. עבודה, תפילה - באמירת 'לחיים' כאשר מברכים איש את רעהו. גמ"ח - לתת לצדקה, ולעודד איש את רעהו (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 166. התוועדות תשמ"ט ח"ב עמ' 8).

(31) סה"ש תנש"א עמ' 191.

(32) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א עמ' תתקנ. ח"ב עמ' תעד.

(33) חוצה - החל מה'חוצה' שבנפשו, היינו שלימוד החסידות, בחינת ה'יחידה' שבתורה שקשורה עם ה'יחידה' שבנפש, חודר בכל מציאותו וכוחות נפשו (שיחת ש"פ וישלח תש"ז).

(34) אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו חכ"ב עמ' שע.

(35) אג"ק שלו ח"א עמ' סא-סב.

(36) אגה"ק ד"ה 'הוכח תוכיח', שבסו"ת התניא.

(37) נוהגין לחלק "כל הש"ס כולו" גם המסכתות שאין בהן גמרא (כמו זרעים וטהרות), וגם תמיד ומידות (אף שאינן אלא סיפור דברים) - סה"ש תשנ"ב ח"ב עמ' 487 הערה 114.

(38) שם עמ' 491.

ובאופן שיחזור גם בנפשו הבהמית וכל כוחותיה, לא רק כוח המעשה אלא גם כוח השכל - הרי כאשר צריך להיכנס ל"עיר" עם כל הברורים והניצוצות, מתברר שאינו יכול להיכנס לעיר, כיון שחלק זה בנפשו אינו מבורר, חלק זה בנפשו אינו מזוכך, וחלק זה בנפשו יש... ואינו יודע כלל מה קורה אתו כיון שמעולם לא התעסק עמו, ובמילא, הרי זו "דרך ארוכה", כיון שצריך לבוא בגלגול כמה פעמים כדי לברר ולזכך עוד כוח וחלק בנפשו

והשכלה היא השכלה הראויה לשמה - כאשר הדבר בא לידי ניסיון, ל"בכך", ואז ממלא את שליחותו של הקב"ה, כפי שנמסרה על-ידי עבדיו הנביאים, שהם הנשיאים שבכל דור ודור, עד לנשיא שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכאשר רואים שמקיים את השליחות במעשה בפועל ממש, הרי לא זו בלבד שכח המעשה הוא בשלימות, אלא על דרך המדובר לעיל¹⁵ בנוגע למעלת הצדקה שזהו כמשל הגבהת הבניין

צריך להיות לימוד המביא לידי מעשה: לא רק ללמוד מאמרים שכליים בלבד, ללא "בכך", כך שכאשר בא לידי פועל אזי ברח החסיד... ואין עם מי לדבר...

הבהמית, ולהעלות עוד ניצוץ מחלקו בעולם. ואילו שיטת חב"ד היא אמנם "דרך ארוכה", - שהרי כל אחד צריך בעצמו להתייגע וללמוד (לא רק נגלה דתורה, אלא גם) פנימיות התורה, והלימוד צריך להיות באופן שיהיה מובן לא רק לנפש האלוקית, אלא להסביר זאת במשלים והסברים שיהיו מובנים גם לשכל האנושי,

וכמו כן צריך להיות לימוד המביא לידי מעשה: לא רק ללמוד מאמרים שכליים בלבד, ללא "בכך", כך, שכאשר בא לידי פועל אזי ברח החסיד ("חסיד אוטשאק"¹²)... ואין עם מי לדבר; בשעת התפלה עמד בתנועה של דביקות, אבל כאשר רוצים לשלוח אותו בשליחות, אזי מתחמק בתחבולות וערמומיות וטוען שאין עם מי לדבר, מאחר שאינו בעל-הבית על עצמו, אלא הוא תחת הבעלות של היצר, נפש הבהמית והגוף וחלקו בעולם - אלא הכוונה היא שהלימוד יהיה באופן של "בכך" בפועל, היינו, שמעניין ההשכלה יומשך בעבודה, וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה שיחות¹³ ש"אין חכם כבעל הנסיון"¹⁴, כלומר, מתי יודעים

מתחיתו שעל-ידי זה מעלים את כל הבניין¹⁶, עד לחב"ד בנפש, ועל אחת כמה וכמה כוח האמונה - אבל אף-על-פי-כן, צריך לידע שהכוונה בכך שאומרים לו לילך ב"דרך ארוכה" היא, לא כדי לייגע אותו, אלא בגלל שזוהי "דרך קצרה" ביחס למילוי שליחותו.

ד. ועל זה נאמר ב"דף השער" של ספר התניא - שלומדים בשיעור היומי - "מיוסד על פסוק¹⁷ כי קרוב אליך הדבר מאוד... בדרך ארוכה וקצרה בעזה"¹⁸:

אין לחשוב שכיון שתובעים שלימוד פנימיות התורה יהיה באופן המובן בשכל של הגוף ונפש הבהמית, הרי זה דבר בלתי אפשרי, כי אם ליחיד סגולה בלבד, אלא צריכים לדעת שעניין זה "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד", וכיון ש"התורה היא נצחית" (כמובא בתניא¹⁸), הרי זה נאמר על כל הדורות ועל כל המקומות ולכל אחד מישראל בפרט.

וממשיך לבאר, שאין לקוות שכאשר יפתח

(12) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' תקמב.
 (13) שיחת י"ט כסלו (ליל ב') תרצ"א בסופה (סה"ש תרצ"א ס"ע 190 ואילך). וראה גם תו"מ חכ"ב ע' 160. וש"נ.
 (14) עקידה פ' נח (שער יד ד"ה [הקדמה] השלישית). מעבר יבוק שער ב'. וראה גם תו"מ שם ע' 270. וש"נ.
 (15) במאמר פ"ח (לעיל ע' 248 ואילך).
 (16) ראה תו"א בראשית ד, א. ובכ"מ.
 (17) נצבים ל, יד.
 (18) רפ"ז.

את ספר התניא, הנה כעבור חמש דקות יהיה כבר צדיק גמור וחסיד גמור, והוא כבר מאוחד עם הרבי, "פאני בראט" (ידיד מקורב)... ויכול כבר לילך לישון; אלא אומרים לו: עליך לדעת שזוהי "דרך ארוכה", אבל באמת הרי זו "דרך קצרה" למילוי שליחותו, כיון שבדרך זו יש לו את ה"בעזה"י, ש"הקב"ה עוזרו"¹⁹ שיהיה אדם השלם לא רק במעשה ובמדות חג"ת, אלא גם בחב"ד שבנפש, עלידי נגלה דתורה ונסתר דתורה, כך שאמיתית ההתאחדות עם הקב"ה היא "בדרך ארוכה וקצרה".

ואז נעשה בשלימות כללות עניין ה"לעשותו" – היום לעשותם²⁰, ומזה באים "לקבל שכרם"²¹, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

17. קודם שמתחילים בי"ט כסלו ללמוד ספר התניא עוד הפעם מתחילתו – מסיימים את לימוד ספר התניא בעניין השבת. ויש לבאר את הקשר והשייכות של התחלת וסיום ספר התניא, על דרך המדובר לעיל (..) בנוגע לסיום והתחלת הש"ס, שכדי לבוא לעניין "כלי מחזיק ברכה לישראל" שהוא עניין "השלום", הרי זה עלידי זה ש"קורין את שמע בערבין" – שכדי לבוא לעניין "קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה" בנוגע לעניינים שבפנימיות התורה – הרי זה עלידי הקדמת עניין השבת: בעניין²² החינוך יש חילוק בין לימוד גליא דתורה ללימוד פנימיות התורה (חלק הנסתר דתורה, שנתבאר בקבלה וחסידות): אודות גליא דתורה נאמר²³ "קטן משיועד לדבר אביו מלמדו תורה", ללא הכנות; מה שאין כן בפנימיות התורה

(19) ראה סוכה נב, רע"ב. וש"נ.
(20) ס"פ ואתחנן.
(21) עירובין כב, א. הובא בפרש"י עה"פ.
(22) תוכן השיחה הבאה (עד סוסי"א) – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 476 ואילך. במהדורא זו היתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכן שולבו כמה פרטים מהנהגה בלתי מוגה (ע"פ סרטי-הקלטה).
(23) סוכה מב, א. הל' ת"ת לאדה"ז בתחלתן.

– אף-על-פי שאצל חסידים מתחילים גם לפני בר-מצוה, הרי זה משך זמן רב לאחרי "משיועד לדבר"²⁴. ובהתאם לכך, הסדר הוא, שקודם שמתחילים ללמוד פנימיות התורה באופן של "קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה", צריך להיות הקדמת עניין השבת, שענינו בעבודה שמעתיק את עצמו מעובדין דחול, כל אחד לפי מעמדו ומצבו, ולאחרי כן מתחיל ללמוד פנימיות התורה באופן של "קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה".

ואז ישנו בשלימות את עניין ה' עוז לעמו יתן' – "אין עוז אלא תורה"²⁵, שעלידה נמשכת ברכתו של הקב"ה בכל עניני העולם, כמאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא"²⁶, ומזה באים אחר כך לעניין "קורין את שמע בערבין", שהוא עניין עבודת התפלה (כנ"ל ..).

1. אמנם, כשם שבכל ענין יש צורך בהתחלה מקודם לכן, ועל דרך המבואר בתורה אור²⁷ בנוגע למצות מילה שהיתה הקדמה לכללות עניין מתן תורה, והיינו, לפי שמתן תורה ענינו חיבור גשמיות ורוחניות²⁸, ופריצת הדרך ("דער דורכברעכן") לפעול שגשמיות ורוחניות יהיו דבר אחד היתה עלידי מצות מילה, שעניינה הוא להיות "בריתי בכשרכם לברית עולם"²⁹ – הרי אף-על-פי שלימוד פנימיות התורה דורש ענין של הכנה לפני זה, שלכן לומדים תחילה נגלה דתורה במשך כמה שנים ורק אחר כך מתחילים ללמוד פנימיות התורה, מכל מקום, פריצת העניין ("דער דורכברעכן") צריכה להיות עוד מקודם לכן.

וכידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכאשר למדו עמו אל"ף-בית" – שזהו עוד קודם התחלת לימוד התורה (כמו שכתב רבינו הזקן בהלכות תלמוד

(24) ראה גם מכתב י"ב אד"ש שנה זו (אג"ק ח"ח ע' רסה).
(25) שהש"ר פ"א, ד. פ"ב, ג. ועוד.
(26) זח"ב קסא, רע"ב.
(27) לך לך יא, ד.
(28) ראה שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.
(29) לך לך יז, יג.

כסלו, יתוועדו במקומות שונים⁶ (ויודיעו שם אודות ההתוועדות דלמחר). ולמחרת, אור ל' כסלו, יתאספו במקום אחד להתוועדות...⁷.

* כדאי ונכון שכל אחד ואחד יערוך התוועדות (ומה טוב – ג' התוועדות, "בתלת זימני הווי חזקה" – אחת בעצמו ושנים עלידי שלוחיו, או שמשותף בעצמו בשלושתן כיוון שנערכות בזמנים שונים – בליל י"ט בכסלו, ביום י"ט בכסלו, ובפרט קרוב לסיומו ובאופן שיומשך גם בליל כ' בכסלו⁸) – עם עצמו (בכל עשר כוחות נפשו), עם בני ביתו, עם חבריו וידידיו וכיו"ב – כדי להדגיש עוד יותר שכל אחד ואחד הוא גם משפיע, וכמו שכתוב (בשייכות להגאולה) "השיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם"⁹.

* הצעות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לאחד מראשוני שלוחיו, בקשר לעריכת התוועדות י"ט בכסלו בישיבה¹⁰:

לפרסם מראש את תאריך ההתוועדות ואת סיבתה בקצרה בעיתונות הנקראת עלידי יהודי המקום; להכין מבין התלמידים כאלו שיחזרו מאמר או על-כ"ל פנים ענין של דא"ח; וכן לסדר קבוצת מנגנים מהם בסדר מסודר, שבזה תהיה רוממות רוח לתלמידים, ובטח יעורר הדבר ביניהם גם 'קנאת סופרים', וכן יעשה את הרושם המתאים על אנשי העיר והסביבה¹¹.

* אף במוסדות לבנות הציע¹², שינאמו על פרשת החג גם אחדות מהתלמידות, אף שעל-פי הרוח מסייעים להן בעריכת הנאומים, כי חשובה ההשתתפות מצידן, וגם עצם הדבר שהן נואמות – ערך רב לו.

* מסיבות והתוועדות י"ט בכסלו שייכות גם

(6) בכל מקום ומקום האפשרי – ספר-השיחות תנש"א ח"א עמ' 178, תשנ"ב ח"א עמ' 166.
(7) אג"ק ח"ה עמ' מח. ספר המנהגים עמ' 93.
(8) ש"פ וישלח תנש"א.
(9) סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 166.
(10) בעיר מרקש במרוקו, אג"ק ח"ח עמ' קמו.
(11) בקשר לביקורת על הזמנת אישי ציבור שלעת-עתה אינם שומרי תורה ומצוות וכו' לאירועים כיו"ב – ראה תגובת הרבי שנדפסה ב'התקשרות' סוף גיליון יז.
(12) אג"ק ח"ה עמ' קצח.

לשבתות שלפניו ושל אחריו¹³.

יום שני

חג הגאולה – י"ט בכסלו¹⁴

ביום זה לפנות ערב, יצא כ"ק אדמו"ר הזקן נבג"מ זיע"א לחירות מבית האסורים ממאסרו הראשון בפטרבורג בשנת תקנ"ט¹⁵. מאחלים בלשון יחיד: 'גוט יום-טוב – לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתב ותחתם'¹⁶. י"ט בכסלו נקרא עלידי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ "חג החגים"¹⁷. י"ט בכסלו הוא 'מתן תורה' דפנימיות התורה¹⁸. כיוון שי"ט בכסלו הוא 'ראש השנה לחסידות', ניתן עדיין להשלים בו כל מה שחסר עד אז¹⁹. יום-ההילולא: יום זה הוא יום ההסתלקות-הילולא של אדמו"ר רבי דובער, הרב המגיד ממזריטש נבג"מ זיע"א (בשנת תקל"ג, ומנוחתו-כבוד בעיר אניפולי)²⁰. התוועדות²¹:

(13) אג"ק ח"ד עמ' סו.
(14) בי"ט בכסלו, לבש כ"ק אדמו"ר בגדי שבת (יזמן תשכ"ה אות קנו, 'כפר חב"ד' גיליון 692 עמ' 32).
(15) פרשת היום ב'ספר התולדות – אדמו"ר הזקן, כרך ג, תשמ"ו. מסמכים מקוריים בקובץ 'כרם חב"ד', גיליון 4, מכון 'אוהלי שם – ליובאוויטש' תשנ"ב, ולאחרונה נאסף חומר רב בספר "המאסר הראשון", להרב יהושע מונדישין, ירושלים תשע"ב.
(16) כמו בר"ה (ס' המנהגים עמ' 56) – התוועדות תשמ"ט ח"ב עמ' 4. הברכה – לוח 'היום-יום' דהיום.
(17) בסה"ש תש"ב עמ' 19 נמסר, שמנהג חסידי אדה"ז היה לומר 'גוט יו"ט' לפני ואחרי מעריב, ובמשך כל המעל"ע די"ט בכסלו כשחסידיים נפגשים.
(18) אג"ק שלו ח"ז עמ' ל. הקדמת 'היום יום'. נתבאר בלקו"ש ח"ה עמ' 436, חכ"ה עמ' 385.
(19) ספר-השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 483, ועיי"ש שגילוי למעלה מגילוי פנימיות התורה לע"ל.
(20) לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 468.
(21) תולדותיו בס' 'רבי דובער – הרב המגיד ממזריטש', הוצאת קה"ת, תשל"ה.
(22) בליובאוויטש היו עורכים סעודה (ראה אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ד עמ' עג. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א עמ' סט), וכן בבתי-כנסת חב"ד בכל מקום (אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה עמ' תמג) ובה אכלו 'שווארצע קאשע' – זכר למאכל אדה"ז בהיותו

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת וישלח

י"ז בכסלו

הפטרה: "חזון עובדיה... והיתה לה' המלוכה" (עובדיה פרק א)¹.

יום ראשון,

ח"י בכסלו

היום – סיום לימוד ספר התניא בסדר הלימוד ד'ח'ת'ת', כתקנת כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ². [וכן נהגו לסיים את לימוד לוח 'היום יום'. וראה להלן]. יש לסיים עד צאת הכוכבים של יום י"ט כסלו³.

(1) ספר המנהגים עמ' 32. לוח כולל חב"ד.

(2) וראה להלן הערה 47.

(3) שיחת ש"פ שמות תשי"ג, 'תורת מנחם – התועודות' ח"ז עמ' 291. וראה גם סה"ש תש"ד עמ' 50, ש"ט כסלו הוא 'שמחת תורה של פנימיות התורה', ובשמחת תורה "מסיימים ומתחילים את התורה".

לשאלה אודות אדם שלא יכול היה לסיים את המסכת דחלוקת הש"ס עד י"ט בכסלו, האם צריך להשלימה אחר-כך, והאם יש איזה ענין לסיים עד כ"ד בטבת [תאריך חלוקת הש"ס בשנים תרס"ג-תשי"ב, כמובא לקמן], ענה הרבי: "וכל ההקדים ישובח, כמו"ן" (נדפס ב'כפר חב"ד', גיליון 927 עמ' 21).

ל'סיום' עצמו: בליובאוויטש אמרו בסיום מסכת רק 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ותו לא, וסיימו בקדיש דרבנן רגיל (רשימת דברים להרב חסריק ח"ד עמ' ריט). ובדורנו: הרב בנימין שי' אלטהויז, כשהיה 'חיוב' בשנת אבולו על אביו הרב פנחס ע"ה, שאל את הרבי איזה קדיש לומר בסיום מסכת, והוסיף שראה בהתועדות של הרבי (כ"ד טבת תשי"ב), הפעם היחידה שנערך 'סיום' ממש בהתועדות, ולא רק שהרבי אמר 'הדרן' שהרב מאיר אשכנזי ע"ה אמר קדיש "של הגמרא" (= בעלמא דהוא עתיד...). וענה הרבי: "אצלי זה חידוש, מלבד הפעם הזאת לא ראיתי זאת מעולם" (תודה להרב מיכאל שי' זליגואן). וכן ל' הש"ך יו"ד סי' רמ" ס"ק כו, וכ"מ באג"ק ח"ד עמ' שעה, עיי"ש. וע' "בית חיינו" גיליון 50 עמ' 4, ויש ליישב.

לגבי ההמשך, להעיר מהתועודות תשמ"ח ח"ג עמ' 1700, שמשמע

את המסכת שקיבל עליו כל אחד ואחד בחלוקת הש"ס אשתקד.

בתפילת מנחה אין אומרים תחנון¹.

תחנון התועודות ברוב עם:

* יש להכין "תכנית מפורטת איך לנצל יום זה [י"ט בכסלו] להפצת המעיינות, ובאופן שיהיה רישומו ניכר במשך השבועות והחודשים שלאחרי זה, כיוון שנקרא ראש-השנה לחסידות ודרכי החסידות"⁴.

* "פשט המנהג, אשר עיקר התועודות די"ט כסלו הוא באור ליום כ' כסלו, כי הגאולה מהמאסר היתה בעת תפילת מנחה, שלוש שעות אחר זה היה בדירת מנגד בייסורים נפשיים וכו"⁵.

"בכל זה, הרי בכמה וכמה מקומות מתועדים גם באור לי"ט כסלו, וברכת חסידים עליהם תבוא. בכלל, שני אופנים בהתועדות:

(א) לסדרה במקומות רבים בעיר, בכדי שישתתפו גם אנשים כאלו אשר למקום אחר לא היו באים. (ב) לאסוף כל המתועדים במקום אחד, אשר אז נגה – ברוב עם הדרת מלך, ההתועדות תהיה עם הזקנים והגדולים שבחבורה וכו'.

"– ריבוי הכמות, או עילוי האיכות, וידועה השקלא'וטריא מי מהם עדיף..."

"והצעתי בזה, אשר בלילה הראשון, אור לי"ט

שאומרים את הבקשה "כשם שסיימת..."

האומרים את נוסח הקדיש שבגמ' (שאין בו 'ויצמח פורקניה'), וכן את "הערב נא" דשם, צריכים לתקן בהם כנוסחנו.

(4) אג"ק חט"ז עמ' קלב.

(5) הגאולה הייתה לאחר חצות היום (בעת תפלת המנחה), ונמשכה בתוך הלילה דכ' בכסלו (לאחרי ג' השעות וכו' עד שהגיע לדירת החסידים); ומטעם זה נהגו רבותינו נשיאינו לסדר ההתועדות די"ט בכסלו – באור לכ' בכסלו, ומיזוין שנהגו כן ברבים ובפירסום – הרי זו הוראה לרבים (ספרי השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 155, וש"נ). וראה התועודות תשמ"ט ח"ב עמ' 7.

תורה³⁰ ש"קודם לכן. . מלמדו אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה" – למדו עמו מתוך "דף השער" של ספר התניא, "תורה שבכתב" של תורת החסידות³¹, והיינו כדי לפעול ענין של פריצה ("דורכברעכן די וואַנט") והתחלה בלימוד של תורת החסידות, ולאחרי כן באה הכניסה לעולם התורה בסדר מסודר מן הקל אל הכבד, מן המאוחר אל המוקדם – נגלה דתורה ואחר כך פנימיות התורה.

בתורה: צריך להיות נרגש החיות והלהט ("ברען") בתורה שהיא תורת ה', חכמתו יתברך. בלימוד צריך להיות נרגש התלהבות ויראה כמו במתן-תורה (כמאמר רז"ל³³ "מה להלן וכו'"). וזאת – לא רק בעת אמירת פלפול עמוק, אלא גם בלימוד פסוק פשוט עם רש"י, או אפילו ללא רש"י, ואפילו בלימוד אל"ף-בי"ת. כאשר לומדים עם ילד אל"ף-בי"ת, צריך להיות ניכר שזהו חכמתו של הקב"ה.

צריכים לידע בבית שהבעל בא מאוחר בגלל שהוא

מתפלל תפילה בציבור – לפי הפירוש החסידי ב'ציבור',

דהיינו לצבור ולאסוף את כל הכוחות של הנשמה

א. וענין זה מהוה הוראה לכל אחד ואחד:

אף-על-פי שללימוד החסידות דורש הכנה בנפש, הכנה במעשה, וכמה וכמה עניינים בתור הקדמה – הרי זה רק בנוגע ללימוד החסידות באופן מסודר, על מנת להבין ולהשיג, לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים;

אבל בתור התחלה, אל"ף-בי"ת – הנה כדי שיוכל לקלוט את הלימוד וההבנה של חסידות, צריכים תחילה להחדיר זאת בכללות על כל פנים, והיינו, שאת החיות, הלבביות והחום של חסידות, צריכים להתחיל לנטוע בילד עוד בהיותו בן שמונת ימים – שאז היא "תחלת כניסת נפש זו הקדושה"³² (נפש האלקית), ואפילו לפני כן – בהיותו תינוק בן יומו.

בבית חסידי צריך כל ילד להרגיש את החום והחיות החסידיים שבהם הוא גדל, וענין זה תלוי לא כל כך בבעל כמו באשה, "עקרת הבית"; בה תלוי שהבית יהיה בית חסידי, ושהילד ירגיש זאת.

ב. ענין החסידות צריך להיות נרגש בבית בכל שלשת הקוין, תורה, עבודה וגמילות חסדים:

(30) שבעה עמ' 23.

(31) ראה ספר קיצורים והערות לתניא ע' קית. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסא.

(32) ש"ר ע' אדה"ז או"ח סו"ד (במהדורא בתרא).

בגמילות חסדים: ילד צריך להרגיש "אָנהערן" שבביתו נותנים ריבוי צדקה ("דאָס איז אַ שטוב פון וועלכן עס גיסט זיך צדקה"³⁴), לא רק מעשר, לא רק חומש, אלא ללא הגבלות³⁵. כשיודעים שפלוגי הוא במצב של מיצר מצד איזו סיבה שתהיה, לא ממתניים עד שהלה יבוא לבקש, אלא מקדימים ונותנים לו ללא הגבלות.

בעבודה: כאשר הבעל נשאר בבית-הכנסת להתפלל אחרי המניין, הרי אף-על-פי שהמניין סיים את התפלה לפני שעות אחדות, צריכים לידע בבית שהוא בא מאוחר בגלל שהוא מתפלל תפלה בציבור – לפי הפירוש החסידי ב'ציבור', דהיינו לצבור ולאסוף את כל הכוחות של הנשמה וכל הבירורים.

ג. פירוש הנ"ל בתפלה בציבור, הזכיר כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁶ בסיפור שסיפר בשם אביו, כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, אודות חמיו כ"ק הרה"צ וכו' הרי"צ נ"ע.

(33) ברכות כב, א. וש"ו.

(34) מהנחה בלתי מוגה.

(35) וכמשנת"ל במאמר (פ"ז (לעיל ע' 742 ואילך)), שזהו אמיתית ענין הצדקה (מהנחה בלתי מוגה).

(36) ראה "התמים" ח"ב ס"ע מה ואילך. וראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ג ס"א (תו"מ ח"ז ריש ע' 512).

דרך נוחה ומהירה להבאת הגאולה

הפצת המעיינות חוצה תמהר את הגאולה

מבואר בכמה מקומות, שכללות עניין הגלות קשור עם עבודת הבירורים – בירור רפ"ח ניצוצים כו', ו"כשיוגמרו הבירורים יבוא משיח במהרה בימינו אמן". ועל-פי זה צריך להבין: כיצד אומרים שעלידי העבודה של "יפוצו מעיינותיך חוצה" פועלים את ביאת משיח צדקנו – הרי עניין זה תלוי בשלימות וגמר בירור הניצוצות, ומה שייך זה להפצת מעיינות פנימיות התורה!?

והביאור – שזהו החילוק שבין עבודה באופן של מלחמה לעבודה באופן של שלום: העבודה בבירור הניצוצות, היא באופן של מלחמה – שהרי הניצוץ קדושה טמון ונסתר בדבר הגשמי ("ער איז פארשטעקט ערגעץ וואו"), ויש צורך להילחם עם ההעלם וההסתר, להסירו ולבטלו, ואז יכולים לברר ולזכך את הניצוץ, ולהעלותו לקדושה. ומכיוון שזוהי עבודה באופן של מלחמה – דורשת היא יגיעה רבה ואריכות זמן כו'.

ולעומת זאת, ישנה דרך נוחה ומהירה יותר – הפצת המעיינות חוצה, שעבודה זו היא באופן של שלום, היינו, שאין צורך כלל במלחמה עם המנגד, כי כאשר "מעיינות" פנימיות התורה באים באופן של "הפצה" במקום ה"חוצה" – הרי זה שוטף ("עס שוויינקט אראפ") בדרך ממילא את כל הדברים המעלימים ומסתירים, ואז נפעל בדרך ממילא גם עניין בירור הניצוצות...

האמור לעיל אודות מעלת העבודה באופן של שלום – הוא גם אחד הטעמים לגודל ההשתדלות וה"שטורעם" בתקופה האחרונה בעניין קביעת עיתים לתורה, שיש להשתדל ביותר וביותר לפעול על יהודים רבים ככל האפשרי שיקבעו עיתים לתורה, וזאת – מבלי הבט על מעמדם ומצבם בענייני יהדות. והעניין בזה – כאמור לעיל שיש ב' אופני עבודה:

ישנה עבודה באופן של בירור מלמטה למעלה, שמתעסקים לבטל את העניינים שמעלימים ומסתירים על מהותו הפנימית והאמיתית של היהודי.

אבל ישנה עבודה באופן של המשכה מלמעלה למטה – שמוסיפים ומרבים בהפצת התורה, אשר "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום", ובפרט פנימיות התורה, אשר "לית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת כו'", ועל-ידי זה מתבטלים בדרך ממילא כל ענייני העלמות והסתרים, ומתגלה מהותו הפנימית והאמיתית של כל אחד ואחד מישראל, ש"רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות את כל המצוות ולהתרחק מן העבירות", ושוב אין צורך בעבודה ויגיעה מיוחדת לפעול עליו בנוגע לכל ענייני יהדות, תורה ומצוותיה.

(משיחת שבת פרשת וישלח, י"ד בכסלו ה'תשמ"ה; התוועדויות ה'תשמ"ה, כרך ב, עמ' 805-806 – בלתי מוגה)

השער" של ספר התניא, וזוהי גם ההקדמה ללימוד וההכרה ("דערהערן") של תורת החסידות.

ב. וזהו גם תוכן הקדמת עניין השבת (בסיום התניא) לעניין "דרך ארוכה וקצרה" (ב"דף השער" של ספר התניא):

בבית חסידי צריכה להיות הגישה והעמדה ("דער שטעל") באופן של שבת – העתקה מעובדין דחול.

ועל-ידי זה נעשה העניין של "קרוב אליך הדבר מאד בפיוך ובלבבך לעשותו... בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י" – לא רק אצל בעלי-הבית, אלא גם אצל עקרת-הבית, ואחר כך גם אצל בני-הבית, עד לתינוק בן יומו שיונק חלב אמו, באופן שיהיה חקוק בזיכרונו, במוחו ובלבבו, במשך כל ימי חייו עד יומו האחרון עלי אדמות, ש"אעיקריה קאי"³⁹ – שהוא קשור על-ידי פנימיות התורה עם הפנימיות דהקב"ה,

ובכוח זה הולך לבטח דרכו בעולם הזה במשך כל שבעים שנותיו, "ואם בגבורות שמונים שנה"⁴⁰, "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"⁴¹ – באופן של מרחב העצמי (שהרי פנימיות התורה היא באופן ש"לית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו'⁴²), ובאופן ש"ה' בדד ינחנו ואין עמו א"ל נכר"⁴³, ללא עניינים המבלבלים, כיון שיש רק הוא והקב"ה.

ועד שמגיעים לתכלית – שעל-ידי "יפוצו מעיינותיך חוצה" קא אתי מר, מלכא משיחא"⁴⁴, במהרה בימינו ממש.

(שיחה מהתוועדות י"ט כסלו ה'תשי"ט;

תורת מנחם כרך כד עמ' 269-278 – בלתי מוגה)

(39) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ריש ע' תקי (נעתק ב"היום יום" א סיון).

(40) תהלים צ, י"ד.

(41) בראשית ו, ג.

(42) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). וראה תניא אגה"ק סכ"ו. ובכ"מ.

(43) האזינו לב, יב.

(44) אגה"ק דהבעש"ט (כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ).

הרה"צ הרי"צ נ"ע היה חתנו של כ"ק הרה"צ וכו' ר' יעקב ישראל מטשערקאס. כאשר שאל ר' יעקב ישראל אצל הרי"צ נ"ע כיצד נוהג בתפלה³⁷, השיב, שמשתדל להתפלל בציבור. ור' יעקב ישראל היה מרוצה ממצנה זה.

פעם שלח ר' יעקב ישראל לקרוא את הרי"צ, ומצאו השליח עומד עדיין בתפלה. התפלא ר' יעקב ישראל על כך, שהרי המניין סיים כבר את התפלה. אחרי משך זמן שלח את המשרת עוד הפעם, והרי"צ עדיין התפלל. וכך היה מספר פעמים ונמשך זמן ארוך ביותר. כשסיים הרי"צ תפלתו שאל אותו ר' יעקב ישראל: הרי אמרת לי שהנך משתדל להתפלל בציבור? והשיב הרי"צ, ששמע מאביו, כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע, בשם רבינו הזקן, שעניין תפלה בציבור הוא – "לצבור", ללקט ולאסוף את כל כוחות הנפש וכל הניצוצות, וענין זה לוקח לו ריבוי זמן.

י. בתפלה צריך להעלות להקב"ה את כל הדעות, כל ההרגשים וכל המעשים שבמשך היום. וזהו ענין תפלה בציבור.

ולכן אין פלא על כך שבאים מאוחר יותר, שהרי הוא צריך לאסוף את כל ענייניו, הבית והמסחר, ויחד עמהם – להתפלל³⁸ כדי לקשר אותם להקב"ה.

אם הוא גביר – יש לו הרבה מה לאסוף; ואם הוא קבצן רח"ל – יש לו הרבה חובות, וכדי לאסוף את הניצוצות של הזולת, דרוש זמן רב יותר.

יא. וכאשר כל עניינים אלו נרגשים בבית, וגם אצל הילד – אזי נעשית ההתקשרות של פנימיות נשמתו עם הפנימיות של הקב"ה.

וזהו התחלת האל"ף-בי"ת שלומדים ב"דף

(37) כי, אצל חסידי חב"ד ה' ענין האריכות בתפלה, ואצל חסידי וואלין לא נהגו להאריך בתפלה.

(38) תפלה אמיתית פירושה – לא רק שהנשמה מתפללת, אלא שגם הגוף מתפלל, ולא רק הגוף שבו קשורה הנשמה, אלא באופן שע"ז מברר ומזכך ומאיר את כל ענייניו (מהנחה בלתי מוגה).